

OIKEUSMINISTERIÖ

Lainsäädäntöjohtaja Matti Niemivuo

PL 25

00023 VALTIONEUVOSTO

OIKEUSMINISTERIÖ

2 10. 2003
ad 38, 41, 2002
OMD30:00/2002

davo

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 16.7.2003 OM 38/41/2002

Asia: Lausunto työryhmämietinnöstä "Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä", 2003:8

Kuntien eläkelautakunta on ensimmäinen muutoksenhakuaste haettaessa muutosta Kuntien eläkevakuutuksen eläkettä koskevaan päätökseen. Asianosainen, joka ei ole tyytyväinen Kuntien eläkevakuutuksen päätökseen, voi hakea siihen muutosta kuntien eläkelautakunnalle osoittamallaan kirjelmällä. Kirjelmä toimitetaan Kuntien eläkevakuutukseen, jolla on mahdollisuus itseoikaista päätöksensä asianosaisen vaatimusten mukaiseksi. Jos itseoikaisua ei tehdä, asia tulee vireille kuntien eläkelautakunnassa. Tällöin eläkelaitos lähettää kuntien eläkelautakuntaan muutoksenhakemuksen liitteineen ja ne asiakirjat, joiden perusteella asia on eläkelaitoksessa ratkaistu. Asian käsittelyn päätyttyä kuntien eläkelautakunnassa, eläkelautakunta palauttaa kuntien eläkevakuutukseen arkistoitavaksi eläkelaitoksen lautakunnalle toimittamat asiakirjat ja asiaan lautakuntakäsittelyn aikana saadun tai hankitun asiakirjamateriaalin. Kuntien eläkelautakunta arkistoi itse lautakunnassa asiasta laaditun muistion, päätöksen ja pöytäkirjan.

Kuntien eläkelautakunnassa asioiden käsittely on lähtökohtaisesti kirjallista, mutta tarvittaessa järjestetään suullinen käsittely. Käsiteltävissä asioissa on kaksi tahoja, asianosainen eli vakuutettu ja vastapuolena eläkelaitos, joka on ensimmäisessä asteessa hylännyt vakuutetun eläkehakemuksen.

Suomessa on julkisuusperiaate, jonka mukaisesti viranomaisten asiakirjat ovat pääsääntöisesti julkisia ja jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta. Oikeusministeriön mietinnössä todetaan, että julkisuusperiaatteen tehtävistä tärkeimpänä on pidetty kontrollitehtävää eli yksilöllä ja yhteisöllä tulee olla mahdollisuus saada tietoja viranomaistuominnasta sekä valvoa julkisen vallan käytön laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Yksilötasolla tämä edistää asianosaisen oikeusturvaa. Se lisää myös asian ratkaisun ennalta arvattavuutta.

Lähes kaikissa kuntien eläkelautakunnan käsittelemien asioiden asiakirjossa on vakuutetun terveydentilaa tai taloudellista asemaa koskevia tietoja, jotka julkisuuslain nojalla on salassa pidettäviä. Näitä salassa pidettäviä tietoja joudutaan ottamaan kuntien eläkelautakunnan päätösten perusteluihin, jotta päätösten perusteluvaatimus toteutuisi. Yksityisellä asianosaisella on subjektiivinen oikeus saada tietoonsa hänen asiansa käsittelyyn liittyvistä asiakirjoista.

Harkittaessa kansalaisilla yleisesti olevaa oikeutta saada tietoa hallintoviranomaisen ja myös siis kuntien eläkelautakunnan päätöksistä, julkisuusperiaate ja asianosaisen yksityiselämän suoja ovat vastakkain. Kuten edellä todettiin, kuntien eläkelautakunnassa käsiteltävät asiat sisältävää tietoa vakuutetun terveydentilasta tai varallisuudesta. Nämä tiedot ovat julkisuuslain nojalla salassa pidettäviä. Julkisuusperiaate ei saane muodostua tärkeämmäksi kuin yksityisyyden suoja. Jos vaikka ulkopuolisella voitaisiin katsoa olevan oikeus saada tietoonsa salassa pidettävä tieto, hänellä ei voine olla oikeutta saada tietoonsa, ketä salassa pidettävä tieto koskee. Ratkaisun tekeminen siitä, onko tieto julkinen vaiko salassa pidettävä, pitäisi kaikissa saman kaltaisissa tapauksissa tehdä samoin. Yhtenäisen käytännön takaamiseksi säännösten tulisi olla laintasoisia.

Asianosaisen oikeutta saada tieto omasta asiastaan, joka on käsiteltävänä kuntien eläkelautakunnassa, ei ole katsottu aiheelliseksi rajoittaa. Asianosainen on myös halutessaan saanut tiedon lautakunnassa olevista ensimmäisen asteen ratkaisun pohjana olevista asiakirjoista. Pyyntöä ei ole vaadittu kirjallista muotoa. Pyyntöt, jotka koskevat oikeuden neuvottelusalaisuuden piirin kuuluvia asiakirjoja, on kuntien eläkelautakunnassa päätetty ratkaista siinä jaostossa, jonka käsiteltävänä itse asia on ollut. Muutoksenhaku tällaisesta päätöksestä ohjataan vakuutus-oikeuteen.

Kuntien eläkelautakunnan käsityksen mukaan julkisuuden tulee määräytyä samalla tavalla sekä hallintolainkäyttövaiheessa että hallintomenettelyssä. Koska hallintolainkäyttö poikkeaa erityispiirteidensä vuoksi yleisestä tuomioistuinkäytännöstä, erillinen hallintolainkäytön julkisuutta koskeva laki olisi perusteltu.

Kuntien eläkelautakunnan puolesta

Puheenjohtaja

Pekka Tuomisto

Toimistopäällikkö

Kristiina Piilola